

TÜRK ÇOCUKLARINDA VE YENİ DOĞMUŞLARDA MONGOL LEKESİ

Dr. SENİHA TUNAKAN

Antropoloji Doçenti

G İ R İ Ő

İnsan bedeninin dış örtüsü vasıflarından olan deri rengi çok eskiden beri bilinen bir ırk karakteridir. İnsanlarda deri rengi pigman denilen çok küçük renk taneciklerinin hususiyle epiderm'in *stratum germinativum* hücrelerinde birikmesinden ileri gelir. İrkî ve ferdî farklar da bu renk maddesinin kalitesine değil miktarına bağlıdır. Epiderm pigmanından maada Corium tabakasında yani derm'de de pigman bulunduğu malûmdur. Bilindiği gibi Corium'daki pigman hücreleri iki türdür. Birinciler küçüktürler, daha ziyade Gorium'un üst kısımlarında görülürler. İkinciler ise daha büyük ve uzantılı hücreler olup hemen istisnasız bir şekilde Corium'un alt üçte ikisinde yer alırlar; ufki bir vaziyette, çok defa uzun şeritler halinde yanyana sıralanmış bir halde bulunurlar. İşte bu hücrelerin Sakrum bölgesinde toplu bir halde bulunması bütün ırklarda aynı tarzda meydana gelen ikinci bir deri hususiyetini yani *sakral leke* veya *mongol lekesini* meydana getirir. Leke, renkli hücrelerin derinde bulunması dolayısıyla mavimsi görünür. Fakat bu mavimsi renk ırk guruplarına göre açık griden şist grisi üzerinden mavi griye kadar giden muhtelif renk dereceleri gösterir. Esmer Avrupalı çocuklarda açık mavi renktedir. Japonlarda bu maviliğin koyu olduğu kaydedilmektedir. Çinlilerde arduvaz grisi renginde, Polinezyalılarda siyah-gri, Hintlilerde ve Güney Amerika yerlilerinde yeşilimsi-gri renktedir. Çocuk büyüdükçe bu lekenin rengi açılır ve 7-8 yaşlarında kaybolur. Bu lekeler ya teksif edilmiş olarak yahut dağınık bir şekilde bulunurlar. Teksif edilmiş olduğu hallerde çok defa *sacral* ve *gluteal* bölgelere inhisar eder. *Sacral leke* denilmesinin sebebi bundandır. Dağınık şekilde bulunan lekeler ise ekseriyetle sırtta ve beden diğer kısımlarında görülür. Lekenin şekli çok değişiktir. Yuvarlak, oval, köşeli, böbrek biçimi, zikzaklı v.s. şekillerde olup büyüklüğü birkaç milimetreden 5 cm. kutruna kadar değişebilir. Bazan bütün üyeleri örtecek kadar da büyük olabilir. Nadir olarak kesin bir surette sınırlanmıştır. Ekseriyetle yaygın bir şekilde olup sınırı belli değildir ve umumiyetle yuvarlak, oval ve köşeli lekelerde çevre vazıh olarak seçilir. Bu soydan olan lekelerde renk her tarafta bir örnektir. İyi sınırlanmamış olanlarda ise orta kısımlar kenarlara nazaran daha kuvvetli renktedir. Bir kaide halinde lekeler daha doğum esnasında mevcuttur. Bu yüzden bu lekere *doğum lekeleri* veya *anadan doğma mavi lekeler* adı da verilir. Şu halde yeni doğmuş-

larda bu lekelerin görülmesi bunların *intrauterien* hayatta meydana geldiğinin bir delilidir. Nitekim *Martin'in*. *Wateff'e* atfen bildirdiğine göre lekeler daha 5 inci fetal ayda meydana gelmektedir¹. Fakat Japon çocuklarında bu lekelerin bazan doğumdan haftalar hattâ aylar sonra meydana geldiği de kaydedilmiştir. Bununla beraber lekenin vazih ve fazla bulunduğu yaşlar bir yaşına kadar olan devredir. Bundan sonra lekeler gittikçe açılmağa başlar ve nihayet tamamile kaybolur.

Mongol lekesi üzerinde pek çok çalışılmıştır. İlk olarak 1853 de *Ochsenius* tarafından keşfedilmiş ise de² asıl 1885 de *Baelz'in* Japon çocukları üzerinde yaptığı müşahedeler ve histolojik araştırmalarla *mongol lekesi* olarak ortaya konmuş ve yalnız Mongolid'lere mahsus bir karakter olduğu üzerinde durulmuştur. O zamandanberi de bu konu üzerinde esaslı bir şekilde (Adachi) pek çok tetkikler yapılmıştır. Bugün artık bu lekenin Mongolid ve Negrid'lerden maada bütün Europid'lerde de bulunduğu bilinmektedir. Yalnız bu sonuncularda yüzde nisbeti çok azdır. Hakikî Mongollarda ise bu nisbet %80-90 ı bulmaktadır. Meselâ Japonlarda (Kato 1901) %89 çoğunluğa karşılık (Tugendreich'a göre) Almanlar'da %0,4, Kuzey Amerikalılarda %0,3 dür. *Wateff*, 1906 da 3500 Bulgar çocuğu üzerinde yaptığı araştırmada (14 yaşına kadar her yaştan çocuk üzerinde) bu lekeyi 20 çocukta müşahede etmiş yani %0,5 nisbetinde bulmuştur³.

Dr. Naci Somersan'in muhtelif Avrupa memleketlerinde yapılan araştırmalara dayanarak verdiği nisbetlerde bu lekenin çoğunluğunun Avrupalılar arasında da nasıl değiştiğini göstermektedir⁴. Meselâ Prag'da (Epstein 1909) 400 de 1 (% 0,25), Budapeşte'de (Koos 1909) 15.000 çocuğun 30 unda müşahede edilmiş yani 500 de 1 (% 0,2), Fransa'da (Apert, Gomby, 1910, 1911) 1000 de 1 (% 0,1), İtalya'ya (Consiglio 1911) 1457 çocuğun 32 sinde görülmüş yani %2,1 nisbetinde tesbit edilmiştir. Hakikî zencilerde az görülmesinin sebebi şüphesiz bunlarda erkenden biriken kuvvetli epiderm pigmentation'unun bu lekeyi örtmesinden ileri gelmektedir. Açık

¹ Martin, R.: Lehrbuch der Anthropologie. 1 nci cilt. Jena 1928, s. 451.

² Fischer, E.: Die gesunden körperlichen Eigenschaften des Menschen. Menschliche Erblehre. München 1936. Sayfa 119 da *Ochsenius* hakkında şu alt not vardır: *Baelz'in* Japon çocuklarında keşfettiği mongol lekesi bütün ihm edebiyatında zikredildiği sıralarda bu lekenin Şili yerlileri ve melezleri üzerinde *Ochsenius* tarafından daha evvel keşfedilmiş olduğu henüz bilinmiyordu. Sonradan oğlunun bildirdiğine göre (Jhrb. f. Kinderhik. 128, 1930) *Ochsenius* 1853 de yazdığı bir mektupta bu lekenin tam bir tarifini yapıyordu. Bu da bize bu lekenin ilk olarak bir Avrupalı tarafından keşfedilmiş olduğunu göstermektedir.

³ *Wateff*, S.: Taches pigmentaires chez les enfants bulgares. Bulletins et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris. 1907, pp. 231-248.

⁴ *Somersan*, N.: İstanbul muhiti çocuklarında mongol lekeleri (Taches mongoliques chez les enfants d'Istanbul et de ses environs). Tıp Cemiyeti Mecmuası (Bulletins de la Société Turque de Medecine) No. 12, 1938, s. 427-429, pp. 123-125.

— Mongolik leke denilen mavi doğum lekeleri hakkında. Pratik Doktor, No. 8, 1938.

renkli fertlerde az müşahede edilmektedir. Adachi karakteristik pigman hücrelerinin daha seyrek ve pigman bakımından da fakir olarak Avrupalı çocuklarda sacro-gluteal bölgede fazla bulunduğunu göstermiştir¹. Bu yüzden derinde bulunan pigman hücrelerinin mevcudiyetini sadece Mongoloid'lerin bir hususiyeti olarak görmemek lâzımdır. Avrupalılarda bu lekelerin nadir olarak görülmesi bunlarda zaten az olan pigman gelişiminden ileri gelmektedir. Şu halde burada da tıpkı epiderm pigmentasyonunda olduğu gibi kantitatif bir fark bahis konusudur. Adachi'ye göre Gonum'un derinliklerinde bulunan pigman hücrelerinin bir çok maymunların hayatları boyunca vücutlarında yayılmış bir halde bulunması dikkati çeken bir olaydır. İnsanlarda sadece muayyen bir hayat devresinde gelişip sonradan kaybolmaktadırlar. Yani iptidaî bir karakter taşımaktadırlar. Bu yüzden geri bir teşekkül olarak görülebilirler. Aynı suretle v. *Eicksterd*'de aynı düşünceden hareket ederek mongol lekesinin evvelce vücutta çok yayılmış bir halde bulunan corium pigmanının bir bakiyesi olarak ele alınabileceğini yani burada bir Atavismus'un bahis konusu olabileceği ihtimalini kaydetmektedir².

Mongol lekesinin kalıtımı üzerinde de çalışılmıştır. Bu lekenin meydana gelmesinde, *Larsen* ve *Godfrey* göre, iki kalıtım faktörü kabul edilmektedir³. Bu faktörlerden biri P olup corium pigmanı hasıl eder. Buna karşılık p faktörü ile bunun yokluğu işaret e'dilir, resesiftir. Fakat sakral bölgede pigmanın meydana gelebilmesi için ikinci müessir bir faktöre daha ihtiyaç vardır ki bu da o faktördür, resesif olup pigmanın meydana çıkmasını sağlar. O faktörü ise pigmanın tezahürüne mâni olur. Şu halde bu lekeyi taşıyan fertlerde bu faktörlerin P P o o, yahut P p o o halinde bulunması yani bu fertlerin bir P faktörünü taşımaları lâzımdır. İstatistiklere göre bütün renkli ırklarda sakral leke bulunduğundan bunların kalıtım formülünün P P o o olması, nordik beyazların p p O o yahut p p O O olmaları, Portekizlilerin v.s.nin de P p O o olmaları lâzım gelmektedir. Bu surtle, bu müelliflere göre, beyazlar arasında bu lekeyi taşıyan çocukların görülmesi halini bunların bir mongol tesalübünden ziyade bir Güney Avrupalı tesalübü mahsulü olduğu şeklinde izah etmek daha kolaydır ve bu izah tarzı melezler üzerinde yapılan müşahedelere uymaktadır.

Memleketimizde şimdiye kadar bu konu üzerinde yapılmış olan incelemeler

Türk halkının morfolojik ve fizik karakterleri arasında yer alan sakral leke veya mongol lekesi, memleketimizde muhtelif araştırmacıların çalışma

¹ Martin, R. : Aynı eser, s. 452.

² v. Eickstedt: Rassenkunde und Rassengeschichte der Menschheit. Stuttgart, 1938, s. 1320.

³ Fischer, E. : Aynı eser, s. 119. Larsen and Godfrey. Sacral pigment spots, a record of seven hundred cases with a genetic theory to explain its occurrence. Amer. J. Phys. Anthr. 10. 1927.

konusu olmuş ve Türk çocuklarında nisbeten fazla miktarda raslandığı görülmüştür. İlk olarak *Prof. Dr. Şevket A. Kansu* tarafından 1932 de ele alınmış 133 ü kız, 167 si erkek olmak üzere 1 günlükten 13 yaşına kadar 300 çocuk incelenmiştir¹. Vücutlarında mavi leke taşıyan çocukların sayısı 17 dir, yaşları 10 aydan 24 aya kadardır. Bunlardan yalnız bir çocuk 6 yaşındadır. Leke, 8 kız ve 9 erkek çocuk üzerinde görülmüştür. Buna göre mongol lekесinin çoğunluk nisbeti kızlarda % 6,0, erkeklerde %5,3 olmak üzere %5,6 olarak tesbit edilmiştir. Müellif bu neticeleri özetlediği tablosunu yaşlara göre değil müşahedenin yapıldığı yerlere göre tertiplemiştir. Buna rağmen lekenin yaşın ilerlemesi nisbetinde daha az müşahede edildiği yukarıda verilen izahattan anlaşılmalıdır.

1938 de aynı konu *Dr. Naci Somersan* tarafından 0-15 yaşları arasında 308 çocuk üzerinde tekrar incelenmiştir². Bu çalışmada çocuklar yaş guruplarına göre ayrılmış mongol lekесi 0-1 yaşında 99 çocukta 16 defa (%16,1), 1-2 yaşında 48 çocukta 6 defa (%12.5), 2-3 yaşında 34 çocukta 5 defa (% 14.7), 3-5 yaşındaki 15 çocukta 3 defa (%20,0), 5 ve 5 yaşından büyük 112 çocukta 2 defa (% 1,7) görülmüştür. Mongol lekесi taşıyan çocukların sayısı 32 dir; bunların 18 i erkek, 14 ü kızdır. Burada da ilk ve son yaş gurubu serilerinin karşılaştırılması yaşın ilerlemesiyle —lekenin renginin açılmağa başlaması ve sonradan kaybolması sebebiyle— mongol lekесi taşıyan çocukların sayısının çok azaldığını açık olarak göstermektedir. Yukarıda verilen sayılara göre 308 çocukta mongol lekесi ortalama olarak %10,38 olarak tesbit edilmiş olunuyor ki bu nisbet *Prof. Kansu*'nun bulduğunun takriben iki misline yakındır. Her iki müellifin hemen hemen aynı sayıda ve aynı yaşlardaki çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmalarda bu kadar farklı neticeler elde etmelerinin sebebi —bilhassa böyle yaşla değişen bir vasıfta— her şeyden evvel çocuk miktarının ve her yaş gurubuna isabet eden çocuk sayısının böyle bir istatistik için kâfi olmamasında aranabilir. Burada tesadüf âmilinin neticelere tesir etmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Diğer taraftan "bu leke hakkında elde edilen neticelerin her araştırmacının miyarına göre değiştiği" veya değişebileceğini de gözönünde tutmak lâzımdır³.

Nihayet 1940 da *Dr. H. Field*'in daha büyük sayılara dayanan çalışmasını görüyoruz⁴. "Türkiye ve Irak'ta mongol lekесi" adını taşıyan bu

¹ Kansu, Ş. Aziz: Türk çocuklarında anadan doğma mavi lekeler (Sur la taché bleue congénitale chez les nouveaux-nés et les enfants Turcs). Türk Antropoloji Mecmuası (Revue Turque d'Anthropologie) No. 13-14, 1932, s. 37-45.

² Somersan, N.: Yukarıda adı geçen eser. Burada bir noktayı işaret etmeden geçmiyeceğiz. Müellif türkçe ve fransızca metinde araştırmasını 400 çocuk üzerinde yaptığını bildirmekte ve çocukları yaş guruplarına göre ayırmaktadır. Halbuki muhtelif yaş guruplarına isabet eden çocuk sayısının toplamı 400 değil 308 etmektedir. Biz burada tashih edilmiş şeklini alıyoruz. Türkçe metin, s. 428. Fransızca metin, s. 124.

³ Kansu, Ş. Aziz: Aynı eser, s. 44, 45.

⁴ Field, H.: The "mongoloid spot" in Turkey and Iraq. Am. J. Phys. Anthropol. XXVII, pp. 119-126. 1940.

çalışmayı *Dr. H. Field*, o zamanki Sağlık Bakanlığı Sosyal Yardım İşleri Müsteşarı *Dr. Asım Arar'ın* muhtelif tarihlerde memleketimizden kendisine gönderdiği üç rapora istinat ederek hazırlamıştır. Bu raporlarda İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi çocuk servisinde keza Düşkünler Evi çocuk servisinde yapılan müşahedelerin sonuçları verilmiştir. Çocukların yaşları 0-14 arasındadır. Birinci raporda iki tetkik serisi verilmektedir. Birinci seride 308 çocuk üzerinde mongol lekesi 5 yaşından aşağı olan 47 erkek ve 38 kız çocuğunda müşahede edilmiştir (%27,5). İkinci tetkik serisi 987 çocuğu ihtiva etmektedir. Bunların 87 sinde mongol lekeci görülmüştür (%8,8).49 u erkek, 38 i kızdır. Bu seride yaşlara göre mongol lekesinin dağılışı da şöyledir: 0-1 yaşındaki çocuklar arasında 53, iki yaşında olan çocuklarda 24, iki yaşın üzerinde olan çocuklarda 10 kişi mongol lekesi taşımaktadır.

İkinci rapor 3560 çocuk üzerinde yapılan müşahedeyi özetlemektedir. Leke 171 çocukta görülmüştür. Bunların 92 si erkek, 79 u kızdır. Ortalama olarak çoğunluk nisbeti %4,8 dir. Burada yaş guruplarına göre bir sıralama yapılmıştır. 1 yaşına kadar olan 850 çocuktan 113 ünde leke görülmüştür (%13,3)- 2 yaşında 608 çocukta 41 defa (%6,7), 3 yaşında 305 çocukta 13 defa (%4,2), 4 yaşında 241 çocukta 4 defa (%1,65), 5-14 yaşları arasında 1556 çocukta ise hiç görülmemiştir. Buna göre leke 4 yaşından yukarı çocuklarda görülmemekte ve ilk yaşlarda en fazla taşlanmaktadır.

Üçüncü rapor Türkiye'nin muhtelif Tıp merkezlerinde kaydedilen müşahedelerin sonuçlarıdır¹. Burada mongol lekesi 7916 çocuğun 187 sinda görülmüştür. Bunların 108 i erkek, 79 u kızdır. Çoğunluk nisbeti %2,36 dır. 0-1 yaşları arasında 138 çocukta, 1-4 yaşları arasında 41 çocukta, 4 yaşın üzerinde de ancak 8 çocukta müşahede edilmiştir. Bu üç rapordan elde edilen sonuçlara göre leke en çok sacrococcygeal ve iliac bölgelerde görülmüştür. 4 yaşından aşağı çocuklarda yüzde nisbeti fazladır ve erkek çocuklarda kızlardan daha fazla raslanmıştır. Bu çalışmada aynı zamanda mongol lekesi taşıyan çocukların anne ve babalarının pigmantasyon dereceleri keza çocukların saç ve deri renkleri de ele alınmıştır. Lekeye umumiyetle esmer tenli ve koyu renk saçlı çocuklarda raslanmaktadır. Lekenin renginin çocuğun derisinin esmerlik derecesine göre açık maviden arduvaz grisi üzerinden koyu griye kadar değiştiği kaydedilmektedir. Büyük sayılara dayanan bu üç raporun neticelerini özetlerken bir noktayı işaret etmeden geçemeyeceğiz. *Dr. H. Field* çalışmasının sonunda verdiği özette 0-14 yaşları arasında 11784 Türk çocuğunda mongol lekesinin 249 ü erkek, 196 sı kız olmak üzere 445 çocukta müşahede edildiğini ve çoğunluk nisbetinin %3,75 olduğunu bildirmektedir. Fakat bizim

¹ Bu raporda müellif Ankara Numune Hastanesinin neticelerini (100 çocukta %21,00) yüksek fekans olarak işaret etmekte ve bunu muhtemel bir yanlışlığa atfetmektedir (müellifin adı geçen eseri, s. 124). Halbuki bizim —daha aşağıda görüleceği gibi— Ankara Doğum Evi'ndeki müşahedelerimiz bu neticeleri teyit eder görünmektedir.

yaptığımız hesaba göre üç raporda müşahede edilen çocukların mecmuu olarak gösterilen bu 11784 rakkamı, ikinci ve üçüncü raporlardaki çocuk sayısına birinci raporda verilen iki tetkik serisinden yalnız birincisinin alınması suretile (yani 308 çocuk) elde edilebilir. Lekeli çocuk mecmuuna gelince, burada ise müellif birinci rapordaki ikinci serinin lekeli çocuk sayısını almış görünüyor (yani 987 çocukta 87). Halbuki raporlarda verilen çocuk miktarı ve lekeli çocuk sayısı aynen alınırsa netice biraz değişmektedir. Hesabımıza göre üzerlerinde müşahede yapılan çocuk sayısı 11784 değil 12771 dir. Mongol lekesi 234 kız ve 296 erkek olmak üzere 530 çocukta görülmüştür. Böyle olunca da Türk çocuklarında yüzde nisbetin 3,75 değil 4,15 olması icabetmektedir. Çoğunluk nisbetinin böyle artışına sebep, 1 numaralı tabloda görüleceği gibi, 308 çocukta lekeli çocuk sayısının 85 oluşu ve bunun neticesinde elde edilen %27,5 gibi yüksek bir fekansın ortalama nisbetine tesir etmesidir.

1 numaralı tablo şimdiye kadar memleketimizde bu konuda yapılmış olan çalışmaların —yukarıda işaret ettiğimiz şekilde yapılan değişikliklerle— bir özetini vermektedir. Tabloda görüldüğü gibi muhtelif araştırmacılar tarafından 0-14 yaşları 13.379 çocukta mongol lekesi aranmış 256 sı kız, 323 ü erkek olmak üzere 579 çocukta görülmüştür. Buna göre Türk çocuklarında ortalama olarak nisbeti %4,32 dir. Yani 0-14 yaşları arasında her yüz çocukta ortalama olarak 4 veya 5 çocukta bu lekeye raslanıyor demektir. Bu da bize Türk'lerin bu morfolojik karakter bakımından esmer tenli Güney-Avrupa ve Doğu-Akdeniz ırkları arasında yer alacağını göstermektedir.

Yeni doğmuşlarda mongol lekesi

Yukarıda belirttiğimiz gibi mongol lekesine en fazla ilk yaşlarda, ilk yaşın da ilk aylarında daha büyük bir yüzde ile ve daha kuvvetli olarak Taşlanmaktadır. Bu lekeler daha intrauterien hayatta meydana gelen bir teşekkül olduğundan çocuklar bir kaide halinde bu leke ile dünyaya gelirler; bazan bu leke doğumdan birkaç gün sonra da görülebilir. Lekenin rengi sonradan açılmağa başlar ve zamanla da kaybolur. Memleketimizde 0-14 yaşlar arasındaki çocuklarda muhtelif araştırmacılar tarafından incelendiğini gördüğümüz bu mavi doğum lekelerini tekrar bir konu olarak ele almamızın sebebi müşahademizi tamamilen yeni doğmuş çocuklara inhisar ettirmek içindir. Çünkü şimdiye kadar yapılmış olan etütlerde Türk çocuklarının yüzde kaç nisbetinde bu leke ile dünyaya geldiklerine dair bir kayıt yoktur. Bu maksatla 1954 senesinde Ankara Doğum Evin'de 1013 yeni doğmuş üzerinde bir araştırma yaptık¹. Müşahede edilen çocukların

¹ Bu münasebetle bana Doğum Evi'nde çalışma müsadese veren sayın Başhekim Dr. Zekâi Tahir Burak'a, yakın yardım ve alâkalarını gördüğüm sayın Dr. Münire Çağınalp ve sayın Dr. Bedia Bilhan'a burada tekrar teşekkürü zevkli bir borç bilirim.

Tablo 1
Şimdiye kadar memleketimizde 0-14 yaşlar arasındaki türk çocukları üzerinde yapılmış olan
mongol lekesi araştırmalarının sonuçları

Tetik edilen çocuk sayısı	Mongel lekesi taşıyan çocukların sayısı	Cinsiyeti		Yüzde nisbeti	Araştırmacılar
		Kız	Erkek		
300	17	8	9	5,3	Ş. A. Kansu 1932 N. Somersan 1938
308	32	14	18	10,38	
308	85	38	47	27,5	H. Field 1940
987	87	38	49	8,8	
3 560	171	79	92	4,8	
7 916	187	79	108	2,36.	
Genel toplama 13 379	579	256	323	4,32	

en yaşlısı ancak bir haftalıktı. Ekserisini 0-4 günlük çocuklar teşkil ediyordu. Çocukların 466 sı kız, 547 si erkekti. 1013 kişilik tetkik serimizde mongol lekesi 139 u kız, 132 si erkek olmak üzere 271 çocukta raslanmıştır ki, yüzde nisbeti 26,75 gibi beklenmedik bir çoğunluk göstermektedir. Lekeli çocukların da %51,3 nü kızlar %48,7 sini erkek çocuklar teşkil etmektedir. Leke esmer tenli ve çok defa koyu renk saçlı olarak doğmuş çocuklarda müşahede edilmiştir. Rengi açık soluk maviden gri maviye ve koyu girmsi maviye kadar değişmektedir.

Mongol lekesinin yeri :

2 numaralı tablo'da da görüldüğü gibi lekenin en fazla bulunduğu yerler *sacral* ve *iliacal* bölgelerdir. Serimizde lekeli çocukların %74,5 inde

TABLO 2

Mongol lekesinin yeri ve dağılım nisbetleri

Lekenin yeri	Çocuk sayısı	Kız	Erkek	Yüzde nisbetleri
Sacral ve iliacal	202	99	103	74,5
Sacral ve coccygeal	52	30	22	19,2
iliacal	17	10	7	6,3

ekeler bu bölgelerde görülmüştür. Lekenin rengi ve sınırının vazıh olup olmaması bakımından burada bazı farklar kaydetmek mümkündür. Bu gurupta hafif, yaygın, soluk açık mavi renkte, bariz bir sınır göstermeyen, üyeleri kısmen örten lekeler en fazla görülenlerdir. Bu tip lekeler 132 çocukta müşahede edilmiş olup (67 kız, 65 erkek) bunlar mongol lekesi taşıyan çocukların %48,70 ni teşkil etmektedir. Daha koyu renkli (gri-mavi) sınırı yine vazıh olmayan yaygın lekeler ise —bu tip lekelerde kenar orta kısımdan daha açıktır— 27 kız ve 27 erkek olmak üzere 54 çocukta raslanmıştır. Bunlar da lekeli çocukların %19,92 sini teşkil eder. Sakrum ve her iki ilye üzerinde sınırı kesin ve koyu-gri mavimsi lekeler ancak 5 çocukta görülmüştür. Bunun 4 ü erkek 1 i kızdır. Bunların dışında yine bu guruba dahil edebileceğimiz 3 kız yeni doğmuşun birinde parçalar halinde sınırlı lekeler, ikincisinde sağ ilye üzerinde hafif ve yaygın, solda 2 cm. kutrunun dairevî bir lekeye, üçüncüsünde her iki ilye üzerinde daireler halinde serpilmiş lekeler raslanmıştır. Bu bölgelerde sakrum ile beraber yalnız bir taraf üyesi üzerinde bulunan lekeler de vardır. Bunlar sayı itibarıyla çok azdır. Meselâ yalnız bir kız yeni doğmuşta sakrum ve sağ ilye üzerinde, 5 erkek yeni doğmuşta sakrum ve sol taraf üyesi üzerinde hafif ve yaygın açık mavi lekeler, 2 erkek yeni doğmuşta yine sol tarafta koyu mavi renkte ve sınırı kesin lekeler görülmüştür.

İkinci derecede bir çoğunlukla raslanan, *sacral* ve *coccygeal* bölgeleri örten lekelerdir. Bunlar lekeli çocuklar serisinin %19,2 sini teşkil etmek-

tedir. 30 u kız, 22 si erkek olmak üzere 52 yeni doğmuşta tesbit edilmiştir. Burada lekenin gösterdiği pigmantasyon derecesine göre iki gurup ayırt etmek mümkündür. Çoğunluğu teşkil eden, bu bölgeleri örten hafif yaygın ve açık mavi lekelerdir. 28 kız ve 17 erkek yeni doğmuşta müşahede edilmiştir. Koyu grimsi-mavi lekeler 2 kız ve 4 erkek çocukta görülmüştür. Bunların sınırı oldukça kesindir. Bunun dışında yalnız bir erkek çocukta sacro-coccygeal bölgede 1 cm. kutrunda tam sınırlı bir leke tesbit edilmiştir.

iliacal bölgelere inhisar eden lekeler mongol lekesi taşıyan çocukların ancak %6,3 ünde görülmüş yani 10 kız ve 7 erkek olmak üzere 17 yeni doğmuşta raslanmıştır. Bu lekeler ya sağ yahut sol taraf üyeleri üzerinde ekseriyetle açık renkte ve yaygın bir halde bulunmaktadır ve sınırları kesin değildir. Bunlar arasında bazı istisnalar da görülmektedir. Meselâ bir erkek çocukta sağ ilye üzerinde yarım santimetre kutrunda âdetâ mühür halinde, bir diğerinde de kuvvetli ve sınırı kesin sağ taraf üyesini kısmen örten bir lekeye raslanmıştır. Sol taraf üyesi üzerinde bir erkek çocukta 1 cm. kutrunda, bir diğerinde 3,5 cm. kutrunda bariz bir lekeye, bir kız çocukta yine sol ilye üzerinde noktalar halinde serpilmiş lekeler müşahede edilmiştir.

Serimizde sırtta mavi lekeler görülmemiştir. Sadece sakrum üzerinde müşahede edilen lekelerin çok defa bel bölgesini tecavüz ettikleri kaydedilmiştir.

Mongol lekesi ve cinsiyet :

Muhtelif araştırmacıların bazılarının bu lekeyi kızlarda, bazılarının erkeklerde daha fazla bir yüzde ile tesbit etmiş olmaları, bazılarının ise bu bakımdan bir cins farkı ele alınamıyacağını söylemesi bizi lekenin cinsiyetle bir alâkası olmadığı neticesine götürmektedir. Meselâ bizim serimizde mongol lekesi erkeklerde %24,13 nisbetinde müşahede edildiği halde kızlarda bu nispet %29,82 gibi bir fazlalık göstermektedir. Buna karşılık *H. Field* erkek çocuklarda lekenin daha fazla bulunduğunu kaydetmekte, *Ş. A. Kansu* tetkik ettiği seride kız çocuklarında bu lekeye biraz daha fazla raslandığını bildirmektedir. *N. Somersan* ise cinsiyet ile lekenin bir alâkasını tesbit edemedik demektedir. *S. Wateff*, 3500 kişilik büyük serisinde aynı kanaate varmış her iki cinsde de lekenin aynı tarzda husule geldiğini bildirmiştir. Deri rengi bakımından ferdî farklar yanı sıra cinsî bir farkın da mevcut olduğu malûmdur. Umumiyetle kadınların erkeklerden daha açık renk oldukları da bilinmektedir. Böyle olunca ilk hatıra gelen pigmantasyonla ilgili olan bu lekenin erkeklerde daha fazla görülmesi lâzım geleceği keyfiyettir. Fakat bunun her iki cins arasında ancak kantitatif bir fark meydana getireceğini (lekenin açık veya koyu oluşu gibi) düşünmek bize daha uygun görünmektedir. Kanaatimizce leke her iki cinsde de aynı tarzda meydana gelmektedir. Cinsiyetle bir ilgi de göstermemektedir.

Özet

Özetliyecek olursak Ankara Doğumevinde tetkik ettiğimiz 1013 kişiden müteşekkil 0-4 günlük yeni doğmuşlar serisinde mongol lekesi %26,75 gibi büyük bir çoğunlukta müşahede edilmiştir. Ankara ve çevresine mensup yeni doğmuşlar üzerinde vardığımız bu neticeyi büyük bir katiyetle bütün Türk yeni doğmuşlarına teşmil edemeyeceğimiz aşikârdır. Zaten tetkik serimizin miktarı da buna o kadar elverişli değildir. Yalnız muhakkak olan bir şey varsa o da Türkiye için tesbit edilen ortalama nisbet (%4.32) yanı sıra muhtelif araştırmacıların ayrıca ilk aylarda ve bir yaşına kadar olan çocuklarda verdikleri nisbetlerin az çok bu neticeyi teyit eder mahiyette oluşudur. Yani memleketimizde çocuklar çok defa böyle mavi sakral bir leke ile doğmaktadırlar. Bu da şüphesiz mensup olduğumuz ırkın pigmantasyon derecesile ilgili bir keyfiyettir. Yaşın ilerlemesile süratle kaybolmakta ve 5 yaşın üzerindeki çocuklarda nadiren görülmektedir.

Muhtelif araştırmacılar tarafından yapılan incelemelerin verdikleri sonuçlara göre de 0-14 yaşları arasında 13379 çocukta mongol lekesinin ortalama %4,32 nisbetinde müşahede edildiği anlaşılıyor. Bütün bu neticelere göre topluluğumuzu ancak esmer tenli Güney-Avrupa ve Doğu Akdeniz ırklariyle mukayese edebiliriz.